

Helena Burić

University of Waterloo
Ontario, Kanada

Josip Lasić

Odsjek za hrvatski jezik i književnost
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Stručni rad

UDK: 811.163.42'243:371.671

Primljeno: 17. 07. 2012.

KOLOKACIJE U NASTAVI INOJEZIČNOGA HRVATSKOG**SAŽETAK**

Suvremena nastava inojezičnoga hrvatskog usredotočena je uglavnom na komunikacijski pristup u poučavanju. U samo središte nastavnoga procesa postavlja studente i njihove potrebe. Leksički pristup pritom je težište nastavnoga procesa jer se učenje jezika pomiče s tradicionalnoga shvaćanja jezika kao skupa gramatičkih pravila prema postavci da se jezik sastoji od leksičkih sklopova ili višočlanih jezičnih jedinica koje se mogu usvajati kao jedna riječ. Među takve leksičke sklopove ubrajaju se te važno mjesto zauzimaju i kolokacije. U nastavi inohrvatskoga jezika važno ih je znati prepoznati i iskoristiti njihov potencijal u razvijanju svih komunikacijskih kompetencija. U radu se definira kolokacija kao važna leksička jedinica u učenju stranoga jezika, a kroz ekscerpirani popis kolokacija iz suvremenih udžbenika inojezičnoga hrvatskog objašnjava se najčešći strukturalni tip kolokacijskih sveza u hrvatskom kao drugom, stranom, inom ili nasljednom jeziku.

Ključne riječi: *inojezični hrvatski, kolokacije, leksički pristup, udžbenici inojezičnoga hrvatskoga, usvajanje jezika*

0. UVOD

U suvremenoj nastavi hrvatskoga jezika kao inoga jezika, tj. drugoga, stranoga i nasljednoga¹ raznim se pristupima pokušava studentima olakšati i ubrzati zahtjevan proces ovladavanja stranim jezikom. Tradicionalne metode, koje u najvećem broju polaze od jezika kao strukturirana sustava gramatičkih pravila, sve se više pokazuju nedostatnima i neefiksnima pa se suvremena nastava sve više okreće komunikacijskome pristupu koji u središte postavlja studente i njihove potrebe.

U okviru ovakvoga pristupa u nastavi se sve više koristi i leksički pristup koji se temelji na postavci da su gramatika i leksik u svome pisanome i govornome obliku usko isprepleteni pa im tako u nastavi treba i pristupati (usp. Lewis, 1997; Borić,

¹ U nastavku rada koristit će se pojam *inojezični* kojim se opisuje hrvatski kao drugi, strani, ini i nasljedni jezik (prema Cvikić i sur., 2009: 133).

2004; Boers, 2006; Bergovec, 2007). Gramatika se ne može razumjeti ili savladavati bez riječi i rečenica niti se riječi i rečenice mogu učiti odvojeno od gramatike. Druga važna postavka na kojoj se temelji leksički pristup jest tvrdnja da se jezik sastoji od blokova, tj. leksičkih sklopova ili višestrukih jezičnih jedinica koje se, ako se nastavni proces pravilno postavi, usvajaju kao jedna riječ, a potom se na višim stupnjevima ti isti jezični sklopovi koriste za bolje i lakše razumijevanje samih gramatičkih pravila. U takve leksičke sklopove, koji su i temelj leksičkoga pristupa, ubrajaju se konvencionalni izrazi, kolokacije, frazemi, rečenični okviri pa i cijele rečenice.

Posebno su među nabrojanim leksičkim sklopovima u stranome jeziku važne kolokacije prije svega jer su posebna vrsta višerječnih jedinica s brojnim leksičko-semantičkim implikacijama. Kolokacije su već desetljećima predmet teorijskih lingvističkih istraživanja, ali i predmet interesa onih disciplina koje se bave primijenjenom lingvistikom kao što su primjerice prevođenje, leksikografski rad i nastava stranih jezika (Murica, 2010: 7). No, kolokacije su predmetom istraživanja i novijih jezikoslovnih disciplina koje se bave istraživanjem tehnoloških mogućnosti obrade prirodnoga jezika (računalna lingvistika, korpusna lingvistika). Opis kolokacija na morfosintaktičkoj, leksičko-semantičkoj i pragmatičkoj razini doživio je u posljednjih dvadeset godina u hrvatskoj lingvistici značajan pomak. Kolokacije su u svim jezicima mnogobrojne, kako u pisanome tako i u govornome, i pojavljuju se u uvijek istoj, unaprijed zadanoj, svezi među riječima što u nastavi stranoga jezika omogućava studentima da ih brzo zamijete i relativno lako usvoje. Zato je u suvremenoj nastavi inojezičnoga hrvatskoga važno znati iskoristiti njihov potencijal, a da bi se to postiglo važno je odabirati ili stvoriti odgovarajuće prikladne jezične materijale u kojima se leksemi i leksički sklopovi koriste kontekstualno, dakle, u tekst se uvode kao dio konteksta u kojima se i inače koriste. O tome je nužno voditi računa pri pisanju udžbenika za učenje inojezičnoga hrvatskog. U radu se daje pregled i analiza kolokacija ekscerpiranih iz triju suvremenih udžbenika inojezičnoga nastalih u razdoblju od 1994. do 2009. godine od kojih su dva udžbenika dvojezična, tiskana na engleskom govornom području (Kanada i Sjedinjene Američke Države), a jedan je jednojezičan i tiskan je u Republici Hrvatskoj. U analizi udžbenika razmotrit će se primjenjivost kolokacija u procesu usvajanja stranoga jezika.

1. TEORIJSKO RAZMATRANJE

Kolokacije su sveze dviju ili više riječi koje se u obliku čvrste semantičke veze pojavljuju u sintagmatskome nizu. Iako su veoma važne u učenju stranoga jezika, nisu još uvijek dovoljno proučene, a primjećuju se i velike razlike u njihovu terminološkom određenju. Mnogi autori pojmu kolokacije daju različitu širinu te ih različito tumače.

Nužno je, međutim, naglasiti da je kolokacije potrebno jasno razgraničiti od slobodnih sintagma s jedne i od frazema s druge strane. Kolokacija je leksička sveza

unutarnjim ustrojstvom ograničenija od slobodnih sintagmi, ali istodobno i slobodnija od idiomatskih, odnosno frazeoloških sklopova.

Kolokacije karakterizira i mala paradigmatika zamjenjivost njihovih članova, dok, s druge strane, slobodne sintagme tvore sveze neograničenoga značenjskog potencijala (usp. Pritchard, 1998; Borić, 2002; Blagus Bartolec, 2008). Važno je istaknuti kako i kod jednih i kod drugih, za razliku od frazema, njihovo značenje leži u samome odnosu sastavnica ovakvih sveza riječi.

Ovo razgraničenje između pojmova slobodne sintagme, kolokacije i frazema moguće je jasnije razjasniti na primjeru korištenja leksema *jezik*. Sveze riječi poput *lijepi jezik*, *zanimljivi jezik*, *hrvatski jezik*, *francuski jezik*, *razumljivi jezik* itd. slobodne su sintagme jer je stupanj zamjenjivosti jedne ili druge sastavnice izrazito visok. Leksičke sveze poput *materinski jezik*, *strani jezik*, *nasljedni jezik*, *većinski jezik*, *manjinski jezik*, *službeni jezik*² ili pak *ovladati jezikom* jesu kolokacije jer jedna sastavnica zadržava svoje primarno značenje, a druga ga konkretizira. Također, nabrojane sveze riječi imaju čvrsto, nedvosmisleno značenje te jezičnu i semantičku kompaktnost, izrazito visok stupanj čestotnosti³ i u većoj su ili manjoj mjeri frazeologizirane.

Međutim, za razliku od frazema, njihovo značenje proizlazi iz odnosa njihovih sastavnica, iako se u određenoj mjeri može govoriti i o izlijevanju značenja u međuprostor, dakle, o međuuvjetovanosti sastavnica koje u točno određenome suodnosu imaju i pomalo izmijenjeno značenje (primjerice *službeni jezik* nije samo zbroj sastavnica, već istodobno i zbroj njihova međusobnog prelijevanja i stvaranja jezičnoga amalgama s jasnim i nedvosmislenim značenjem). Kolokacije su frazeologizirane i u većoj ili manjoj mjeri se odupiru intervencijama, a to ponekad ide do tog stupnja da se zamjena jedne sastavnice sinonimom ili sličnom riječi doživljava kao pogrješka pa će se tako *majčinski jezik* u odnosu na *materinski jezik* doživjeti kao pogrješka.

Kolokacije su izuzetno važne posebice pri učenju novoga jezika i predstavljaju zanimljivo lingvističko područje. Ovdje se ponovo treba vratiti na važan uvjet javljanja kolokacije u jeziku, a to je čestotnost, odnosno ponavljanje određenih riječi u uvijek istoj kombinaciji koje potom memetički ostaju zalijepljene zajedno u svijesti učenika. Proizlaze, dakle, iz čestotnosti pojavljivanja, ali istodobno i iz frazeologiziranosti.

Izrazi su poput, primjerice, *jezikova juha*, *zli jezici*, *oštar jezik*, *zajednički jezik*, *dugačak jezik* frazemi. Značenje im ne izvodimo iz konkretnoga značenja sastavnica i njihova suodnosa. Njihovo značenje ima metaforički, konotativni i simbolički potencijal, a sveze su između riječi čvrste, gotovo fosilizirane. Može se kazati da

2 Više u: Čilaš Mikulić, M. i sur. (2011:155).

3 O čestotnosti u inojezičnom hrvatskom više u Jelaska, Z. i Kolaković, Z. (2009: 59-76).

je netko do kraja savladao jedan strani jezik tek onda kada je savladao i njegovu frazeologiju kao jezičnu pojavu koja ne izvire samo iz gramatičke, sintaktičke ili semantičke i čisto jezične logike, već predstavlja sociolingvističku, povijesnu, kulturnu, tradicijsku i na kraju metaforičku i kreativnu dimenziju određenoga jezika. Isto se tako može kazati i za kolokacije jer će gramatički ispravna rečenica ipak zvučati pogrešno ako u njoj nije upotrijebljena ispravna kolokacija.

Sam naziv kolokacija potječe iz britanskoga kontekstualizma koji polazi od metodološkoga načela da pri istraživanju jezika treba istraživati prije svega jezičnu uporabu (Stojić, Murica, 2010:112). Pojam kolokacija u lingvistici je relativno mlad pojam koji se u ovome znanstvenome području prvi put javlja tek pedesetih godina prošloga stoljeća.

Ocem kolokacije smatra se John Rupert Firth, britanski lingvist koji je prvi upotrijebio taj pojam u lingvističkome smislu u radu *Modes of meaning* 1951. godine. U okviru kontekstualističkoga promatranja jezika izradio je model jezičnoga opisa u kojemu spominje i kolokacijsku razinu. Firth nije dao preciznu definiciju pojma kolokacije kao ni nužne kriterije klasificiranja. Nastojao ih je klasificirati prema učestalosti pojavljivanja pa je tako razlikovao uobičajene i okazionalne kolokacije. Iz njegove teorije proizlazi da se u uobičajene kolokacije ubrajaju i kombinacije riječi čije se sastavnice mogu pojavljivati međusobno udružene bez ograničenja dok se pod okazionalne kolokacije ubrajaju kombinacije riječi koje se mogu zajedno pojavljivati samo u određenim kontekstima. Zbog Firthove preširoke i pomalo maglovite definicije s jedne strane te zbog maloga broja radova koji su se bavili grupiranjem riječi u kolokativnome smislu s druge strane, kolokacije su se ozbiljnije počele uzimati u lingvistička istraživanja tek šezdesetih godina. Od izuzetnoga značaja za istraživanje kolokacija bilo je uvođenje računalne tehnologije u lingvistička istraživanja.

Još 1961. godine Halliday je definirao kolokacije kao sintagmatske sveze riječi koje se u značajnijoj mjeri pojavljuju u jeziku jedna pored druge (Berry-Roghe, 1973). On je definirao pojam *značajna uvjetovanost* (eng. significant collocation) na osnovi vođenja statistike koja je pokazala visok stupanj vjerojatnosti da se neke riječi supojavljaju, a zamijetio je i da je uočena vjerojatnost veća od puke slučajnosti. Dao je i matematičku formulu izračuna, a tu formulu nadopunio je Hoel 1962. godine. Sama formula trebala je služiti utvrđivanju je li razlika između promatrane i očekivane frekvencije statistički dovoljno značajna. Formula je dokazala kako kolokacije u velikoj mjeri korespondiraju s ljudskom semantičkom intuicijom.

U svakom slučaju, istraživanja su se šezdesetih i sedamdesetih godina kolokacijama bavila najviše u smislu čestotnosti (*statistically significant collocations*).

No, već sedamdesetih godina mnogi lingvisti istraživanjima su ovakvih sveza među riječima dali nov značaj i shvatili kako važnost istraživanja nije samo utvrđivanje

sintagmatskoga seta sveza među riječima već i proširivanje teorije na način da se uključi i paradigmatiska komponenta, odnosno da semantičko polje bude uključeno u cijelu teoriju.

Do današnjih dana pojam kolokacije nije do kraja preciziran i u svezi s time postoje brojna neslaganja i različita tumačenja, a posebice u smislu širine jezičnoga prostora koji taj pojam pokriva. Tako jedni smatraju da je to jezična pojava koja se povezuje s tipičnom, konvencionalnom i rekurentnom vrstom kombinacije leksema, a drugi, pak, smatraju da je to svaka sveza riječi koja je semantički i sintaktički kompatibilna.

2. (NE)DEFINIRANOST KOLOKACIJA U HRVATSKOJ LINGVISTICI

U hrvatskoj literaturi uz naziv kolokacija koriste se i drugi nazivi poput: *sveza riječi*, *kolokacijska sveza*, *leksička jedinica*, *leksička sveza*, *sintagmatska sveza*, *sintagmatski niz*, *leksičko slaganje* i dr. Hrvatski lingvisti pojam kolokacije najčešće poimaju kroz dva kriterija: s jedne strane kroz učestalo udruživanje leksema u sintagme i s druge strane kroz njihov značenjski potencijal. Vladimir Ivir (1992-1993: 181) definira ih kao susmjestaj, odnosno suprotstavljanje ili kombiniranje riječi u sintagmatskome nizu. Riječi ulaze u kolokacije sa svojim konkretnim, jezgrenim značenjem da bi u samoj kolokaciji poprimile konkretno, specificirano značenje. Mario Brdar (2000: 35) upozorava na prepletanje kolokacije i valencije i to na primjeru predikativnih pridjeva u engleskome jeziku.

Novija istraživanja sve više promatraju kolokacije kao sveze riječi temeljene na značenjskoj povezanosti samostalnih sastavnica koje u svezi konkretiziraju svoje značenje (usp. Blagus Bartolec, 2008: 10). Bernardina Petrović (2008) precizirala je semantičku ulogu kolokacija i s pravom navodi kako su one čvršći i restriktivniji spoj od slobodnih sintagmi i da ih od njih treba razlikovati. Marija Turk (2010: 537) pri opisu kolokacija naglasak također stavlja na značenjski aspekt iznoseći da one imaju samostalno i cjelovito značenje u usporedbi sa svojim sastavnicama. Drugi, pak, lingvisti pod kolokacijama podrazumijevaju posebnu vrstu višečlanih leksičkih jedinica (Pritchard, 1998: 285), odnosno posebnu vrstu čvršće povezanih riječi čije se sastavnice povezuju jednostavno na osnovi sposobnosti riječi da se kombiniraju s drugim riječima (Karačić, 2001: 368).

Može se, a na temelju obavljenih istraživanja kolokacija, zaključiti da u kroatističkom promatranju kolokacija prevladava semantički aspekt. Kada se usporede kolokacije hrvatskoga jezika s kolokacijama drugih jezika, zapažaju se razlike koje se temelje na konvenciji pa i taj element treba uzeti u obzir pri definiranju kolokacija.

3. KOLOKACIJE, SLOBODNE SINTAGME I FRAZEMI

Kao što je već i navedeno, kolokacije treba razgraničiti od slobodnih sintagma s jedne i frazema s druge strane. Neda Borić (1997: 72) u semantičkome smislu kolokacije postavlja negdje na pola puta između slobodnih sintagma i frazema i kaže da su kolokacije čvršće i selektivno ograničenije od slobodnih kombinacija, ali su slobodnije od idiomatskih, odnosno frazeoloških sklopova. Pri tome se ne treba obazirati na kriterij zamjenjivosti pojedinih sastavnica kolokacije jer se kod većine kolokacija jedan član ipak može zamijeniti sinonimnim izrazom, a da na značenjskome planu sveza riječi zadrži svoje prvotno značenje. Takav postupak ipak u konačnici redovito rezultira višečlanim izrazima koji se doživljavaju kao stanovita pogriješka jer se time lomi konvencija, mijenja se izraz koji možda i jest sastavljen od više sastavnica, ali koje se na podsvjesnoj razini doživljavaju i čuju kao jedna riječ. Kolokacije čini posve posebnom jezičnom pojavom prelijevanje značenja sastavnica u međuprostor, čime dolazi do svojevrsnoga lomljenja dvaju ili više pojmova u novi cjeloviti i konkretizirani izraz. Čestom uporabom, bilo u različitim vrstama literature ili u govoru, taj izraz poprima značenje jedne jedine riječi koju govornici toga jezika i doživljavaju kao jednu riječ s jednim značenjem, odnosno kao oznaku za jedan predmet, jedan pojam ili jednu pojavu.

Kada je riječ o razgraničavanju kolokacija od frazema, osim metaforičnoga, idiomatičnoga značenja koje frazemi nose, a kolokacije ne, važno je istaknuti i stabilnost pojavljivanja uvijek istih, točno određenih sastavnica te reproduktivnost. Frazemi se ne reproduciraju nanovo već se, kao čvrste sveze pohranjene u mozgu, samoreproduciraju (Stojić, Murica, 2010: 114).

Kolokacije, za razliku od frazema, ne moraju u rečenici stajati jedne pored drugih, već se između njih mogu naći druge sintaktičke jedinice. Katkad u kolokacijski odnos ne ulaze s jasnim i konkretnim značenjem, nego nose stanovitu dozu metaforičnosti. Često se razlikuju od jezika do jezika pa ih je moguće okarakterizirati kroz individualnu osebjnost jezičnoga znaka⁴. Kolokacije treba razlikovati i od konvencionalnih izraza u koje se ubrajaju pozdravi, uljudni izrazi, izrazi korisni u pojedinim predvidljivim situacijama (primjerice *samo trenutak, kako ste, dobar dan, dobro došli*). Njima je temelj pragmatika i svrha im je olakšati komunikaciju u prepoznatljivim govornim situacijama (Bergovec, 2007: 56). I kolokacije i frazemi su, dakle, sveze najmanje dviju riječi koje se učestalo supojavljaju, a kao glavni kriterij razlikovanja može se uzeti idiomatičnost frazema u odnosu na kolokacije. Međutim, i u ovoj podjeli treba imati na umu činjenicu kako ni ovaj kriterij nije apsolutan budući da ponekad i kolokacija može nositi preneseno značenje u određenoj mjeri.

4 Engleski jezik osebjnost jezičnoga znaka u nekom jeziku opisuje sintagmom *idiosyncratic symbols*, što je vrlo teško prevedivo na hrvatski jezik.

4. STRUKTURA KOLOKACIJA

Pored neusustavljenog definiranja pojma kolokacije, vidljiva je također i neusustavljenost u nazivlju sastavnica kolokacija. U literaturi na hrvatskome jeziku za bazu se koriste nazivi *osnova* (Petrović, 2007), *ključna riječ* (Pritchard, 1998), *osnovna natuknica* (Mihaljević, 1991) ili *ključni element* (Borić, 2002). *Baza* je sastavnica koja nosi primarno značenje, a *kolikator* je sastavnica koja to značenje konkretizira. Međutim istraživanja u korpusnoj lingvistici pokazala su da ovakvo poimanje ima nedostataka jer sastavnice katkad mogu zamijeniti mjesto pa ono što je *baza* može postati *kolikator* i obratno.

Kada je u pitanju struktura kolokacija u hrvatskome jeziku još uvijek izostaje sustavni prikaz struktura mogućih u hrvatskome jeziku. Sa sigurnošću se može ustvrditi da kolokacije mogu biti dvočlane i višečlane, da su sastavljene od imenica, glagola, pridjeva i priloga te da se u okviru njih pojavljuju i suznačnice. Za svrhu analize kolokacija u inojezičnome hrvatskom korištena je podjela kolokacija u četiri kategorije (Petrović, 2008: 31-38). No, kako se u udžbenicima inojezičnoga hrvatskoga pojavljuju i kolokacije sastavljene od dviju imenica, i ta strukturalna kategorija dodana je navedenoj podjeli. Dakle, kolokacije u udžbenicima inojezičnoga hrvatskoga svrstane su u pet kategorija. Predlaže se i podjela višečlanih kolokacija na višečlane imenske, tj. višečlane kolokacije s imenskom glavom i višečlane glagolske, tj. višečlane kolokacije s glagolskom glavom, kao u (1).

(1)

- pridjev + imenica (PI) (npr. *crni kruh, robna kuća, stručni rad*);
- glagol + imenica (GI) (npr. *uzeti maha, pokazati znanje, spriječiti bolest*);
- prilog + glagol (PG) (npr. *učiti napamet, brzo odreagirati, spretno rukovati*);
- višečlane kolokacije (VK) (npr. *razmišljati svojom glavom, imati jasan stav, doći u zadnji čas*);
- višečlane imenske kolokacije (VIK) (npr. *pasta za zube, majica dugih rukava*);
- višečlane glagolske kolokacije (VGK) (npr. *razmišljati svojom glavom, imati jasan stav*);
- imenica + imenica (II) (npr. *škola skijanja, park prirode, zbirka pjesama*).

5. LEKSIČKI PRISTUP U NASTAVI INOJEZIČNOGA HRVATSKOGA

Tradicionalne metode poučavanja i usvajanja stranoga jezika, u kojima je naglasak na jeziku kao strukturiranu sustavu gramatičkih uzoraka, pokazale su se nedovoljnima da bi ispunile zahtjeve i očekivanja odraslih studenata jezika (Pavlin, 2006: 92) pa

je u suvremenim pristupima naglasak na komunikaciji i prilagodbi nastavnoga procesa potrebama i očekivanjima studenata (Bergovec, 2007: 53). Jedan od takvih pristupa zasigurno je leksički pristup poučavanju. Njime se velikim dijelom napušta tradicionalno shvaćanje jezika u kojem je gramatika odvojena od rječnika, odnosno riječi. Gramatika i leksik su isprepleteni pa im u skladu s time treba i pristupati. Jedna je od važnijih karakteristika leksičkoga pristupa i postavka da se jezik sastoji od *gramatikaliziranoga leksika*, tj. od leksika na kojem se temelji gramatika i kojemu gramatika služi za uspostavljanje međusobnih odnosa, a ne obratno i od *leksikalizirane gramatike* odnosno leksika temeljenoga na gramatici (Lewis, 1993: 89). Gramatika je u službi leksema i proizvodnje značenja. Lewis tvrdi da značajnu ulogu u učenju jezika ima upravo sposobnost reproduciranja cijelih leksičkih sklopova pa upravo oni trebaju biti jezični materijal na osnovi kojega se uočavaju gramatički uzorci.

Važno je istaknuti kako je leksički pristup oduvijek prisutan u nastavi stranih jezika i to već na početnim stupnjevima. Svi udžbenici za učenje stranoga jezika započinju dijalogima koji se sastoje od konvencionalnih izraza: pozdrava, uljudnih izraza i izraza koji su korisni u predvidivim situacijama. Takvi izrazi uvode se u nastavni proces nerasčlanjeno, odnosno bez gramatičke analize i razumijevanja gramatičkih promjena, a ako se ponavljaju dovoljan broj puta, studenti ih načelno lako usvajaju.

Jedan od ciljeva leksičkoga pristupa je što bolja i što efikasnija primjena metode ponavljanja i u kasnijim fazama učenja jezika jer je iskustveno dokazano da se konvencionalni izrazi lako savladavaju, brže prepoznaju i razumiju ako se pamte kao cjelina.

Naravno, leksički pristup se zasigurno učinkovitije može primijeniti na učenje, primjerice, engleskoga jezika nego hrvatskoga stoga što je engleski jezik morfološki jednostavniji. Dovoljno je navesti primjer kolokacije *doći na vrijeme* koja u engleskome ima svega četiri, a u hrvatskome petnaest različenica (Bergovec, 2007: 62). Logično je, stoga, da će student engleskoga jezika puno lakše sam doći od leksičkih struktura do gramatičkih pravila nego primjerice strani student koji uči hrvatski jezik. Prilikom poučavanja hrvatskoga jezika, gramatički pristup ipak mora biti zastupljen u većoj mjeri nego u poučavanju engleskoga jezika. Primjena leksičkoga pristupa u inohrvatskome ipak je ograničenija nego u nekim drugim jezicima, ali je isto tako činjenica da se zastupljenost gramatičkoga i leksičkoga pristupa u poučavanju hrvatskoga jezika treba promijeniti te da bi leksički pristup trebao biti zastupljen u većoj mjeri nego što je to bilo dosada.

Komunikacijsku kompetenciju treba razvijati na najnižim stupnjevima učenja jezika. Da bi se to postiglo, u nastavi treba insistirati na stvarnim, životnim tekstovima, mogućim dijalogima, velikoj izloženosti jeziku, a samim time je potrebno voditi računa o tome da već na početnoj razini leksički materijali, koji se koriste u nastavi budu u duhu jezika i njegovih izvornih govornika. Na početku se oni usvajaju leksički, kao

jezični sklopovi i služe neposrednoj komunikaciji, a na višim razinama se i gramatički analiziraju te se na njihovim primjerima analiziraju i izvode gramatičke pravilnosti. U okviru ovakvoga pristupa poučavanju stranoga jezika, manje se pozornosti posvećuje leksemima bez konteksta, a naglašava se tvrdnja da se jezik sastoji od blokova, tj. leksičkih sklopova ili višečlanih leksičkih jedinica koje su visoko kontekstualizirane pa ih tako u nastavu treba i uvoditi, a visoko kontekstualizirani leksički sklopova su kolokacije, frazemi, rečenični okviri te cijele rečenice.

6. KOLOKACIJE U UDŽBENICIMA INOJEZIČNOGA HRVATSKOG

U nastavi hrvatskoga jezika kao drugoga i stranoga važnu ulogu imaju udžbenici, vježbenice i ostali nastavni materijali. Ukoliko se leksički pristup u nastavi želi primjenjivati u većoj mjeri, onda je u udžbenicima važno uočavati konvencionalne izraze, kolokacije i frazeme te na njihovu korištenju insistirati u fazama ponavljanja ili provjere naučenih sadržaja.

Pri samome pisanju udžbenika potrebno je voditi računa o tome da situacije i leksik kojim su te situacije opisane budu u skladu ne samo s gramatičkim pravilima, nego da budu i stvarne, svakodnevene, u duhu jezika i vremena, odnosno suvremene situacije u njemu. Poželjno je da leksemi i leksički sklopovi koji se uvode u nastavu budu uvedeni kao dio situacije, odnosno konteksta u kojem se i inače nalaze. Na taj način se brže prepoznaju, usvajaju i u konačnici efikasnije koriste u različitim govornim situacijama. Učenike treba poučiti samostalnom i sustavnom bilježenju korisnih izraza i rečenica, kolokacija, frazema itd. Izrazi i rečenice sličnoga sintaktičkog uzorka mogu se grupirati u kolokacijske tablice, a mogu se bilježiti i tekstni uzorci (Bergovec, 2007: 58), a svakako bi trebalo izbjegavati semantički nelogične i neobične rečenice poput nekih pronađenih u udžbenicima inojezičnoga hrvatskoga: *Donosite li mnogo papira?* ili *Tu ima mnogo različitih masti.* ili *Oni poznaju znakove.*

Ovakve izvankontekstualne rečenice poželjno je, koliko je to god moguće, izbjegavati jer od njih nema komunikacijske koristi, a često mogu izazvati dodatnu zbunjenost u već i previše zahtjevnom procesu učenja hrvatskog kao stranoga jezika. Tekstovi koji se u nastavi koriste, posebice na prvome stupnju, moraju biti jednostavni, logični, korisni, primjenjivi, a njihov leksik lako prepoznatljiv u stvarnim govornim situacijama. Poželjno je, stoga, uvoditi situacije koje su predvidljive, konvencionalne i česte. Pri tome je poželjno koristiti što više kolokacija jer su one već po samoj definiciji sklopovi riječi koje se u jeziku često ponavljaju pa se kao takve i pohranjuju u učenikov umni rječnik, a iz njega ponovo *vade* kada je u komunikaciji to potrebno (Bergovec, 2007: 59). Zastupljenost kolokacija kao važnoga leksičkoga sredstva u nastavi inohrvatskoga jezika analizirana je u udžbenicima za učenje hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika.

Za potrebe ovoga rada kolokacije su popisane iz tri udžbenika inojezičnoga hrvatskog za početno učenje hrvatskoga kao stranoga jezika. Dva analizirana udžbenika inojezičnoga hrvatskoga (Elementary Croatian i Beginner's Croatian) namijenjena su odraslim polaznicima s engleskoga govornoga područja, dvojezični su, a jedan od analiziranih udžbenika (Hrvatski za početnike) namijenjen je za dvosemestralne sveučilišne programe učenja hrvatskoga kao stranoga te je jednojezičan. Sva tri udžbenika namijenjena su početnom stupnju (A1 i A2 stupanj po ZEROJ-u) učenju hrvatskoga kao stranoga jezika. Kolokacije se dijele prema kategorizaciji koju predlaže Bernardina Petrović (2006) unutar koje je, uz predložene četiri, dodana i peta kategorija kolokacijske sveze *imenica + imenica*, a kategorija *višečlane kolokacije* je podijeljena na višečlane imenske kolokacije, višečlane glagolske kolokacije s imenicama i višečlane parne kolokacije.

Kolokacije su preuzete iz udžbenika, a obilježene kraticom ⁵:

- **EC** (Elementary Croatian 1, autor Grubišić, V., 1994.);
- **HZP** (Hrvatski za početnike 1, autori Čilaš-Mikulić, M., Gulešić Machata M., Pasini, D. i Udier, S. L., 2006.);
- **BC** (Beginner's Croatian, autori Vidan, A. i Niebuhr, R., 2009.).
- **EC**: Elementary Croatian (Grubišić, V., 1994)

PI: *dobra ideja, glavni grad, studentska menza, mesni proizvodi, mljeveno meso, mediteranska klima, sredozemna klima, kontinentalna klima, sunčani sati, nogometni klub, zimski sport, ljetni sport, sportska dvorana, studentski dom, posebni ulaz, božićni blagdani, putnička agencija, avionska karta, krajnje vrijeme, divlja zvijer, zdravstveno osiguranje, životno osiguranje, imovinsko osiguranje, školski dani, prijevozno sredstvo* (25);

GI: *imati prijedlog, obrađivati zemlju, izmjeriti temperaturu, ostaviti poruku, iznajmiti sobu, dati oglas, rezervirati kartu, služiti se lažima* (8);

PG: *učiti napamet, dobro izgledati* (2);

VIK: *trgovina mješovite robe, prodavaonica živežnih namirnica* (2).

- Hrvatski za početnike (Čilaš-Mikulić i sur., 2006)

PI: *zlatna ribica, glavni grad, jednokrevetna soba, dvokrevetna soba, puni pansion, licitarsko srce, samostalna država, nacionalni park, nacionalna valuta, mediteranska klima, autohton proizvod, švicarski sat, argentinski tango, mađarski gulaš, francusko vino, mineralna voda, mobilne komunikacije, rock-glazba, velika obitelj, mala obitelj, pop-glazba, toaletni papir, sportski*

⁵ Udžbenici se navode kraticama: **EC** (Elementary Croatian), **HZP** (Hrvatski za početnike) i **BC** (Beginner's Croatian), dok su kolokacijske sveze u udžbenicima navedene također kraticama: **PI** (prijdev+imenica), **GI** (glagol+imenica), **PG** (prilog+glagol), **VK** (višečlane kolokacije), **VIK** (višečlane imenske kolokacije), **VGIK** (višečlane glagolske kolokacije), **VPK** (višečlane parne kolokacije), **II** (imenica+imenica).

automobil, znanstvena fantastika, turistička agencija, kupači kostim, domaća kuhinja, paški sir, glavno jelo, goveđa juha, zagrebački odrezak, zelena salata, zagorske štrukle, bijelo vino, duboki tanjur, plitki tanjur, zobene pahuljice, lisnato tijesto, hladno predjelo, voćna salata, naravni odrezak, pariški odrezak, bečki odrezak, veliki izbor, sunčane naočale, dizajnerska odjeća, skijaško odijelo, sportska odjeća, poslovni čovjek, maturalna večer, pusti otok, parkirno mjesto, glavni urednik, zeleni čaj, romantična komedija, igrani film, dokumentarni film, znanstveno-fantastični film, ljubavni film, crtani film, šok-soba, narodna pjesma, narodna nošnja, narodni plesovi, sinjska alka, viteško natjecanje, svečana odora, gospodarska situacija, politička situacija, zadnji čas, uskršno jaje, maslinovo ulje, paška čipka, vučedolska golubica, preddiplomski studij, diplomski studij, poslijediplomski studij, srednja škola, osnovna škola, svečana večera, studentski život, rodni list, sezonski posao, turistički vodič, vremenska prognoza, informativna emisija, sportski program, zračna luka, dobra ideja, glazbeni festival, kazališni festival, stručni skupovi, kulturna manifestacija, dnevna soba, spavaća soba, radna soba, rođendanska torta, radni dan, poslovna večera, strani jezik, izvorni govornici, akademska četvrt, ustavna odluka, visoka temperatura, stroga dijeta, planinarsko društvo, nijemi film, slobodno vrijeme, kućanski poslovi, seksualna potreba, ljubavna priča, zabranjena ljubav, seoski turizam, kompjuterske igre, domaća zadaća, godišnji odmor, kulturno središte, administrativno središte, gospodarsko središte, obrazovno središte, turistička atrakcija, liječnička ordinacija, vinski podrum (122);

GI: *imati rezervaciju, čuvati prirodu, upoznati zemlju, platiti karticom, trebati mir, dati ime, postati simbol, napraviti pauzu, poslati brzojav, poslati paket, polagati maturu, slaviti uspjeh, imati ideju, održati predavanje, platiti gotovinom, vaditi krv, slikati pluća, oploviti svijet (18);*

PG: *naporno raditi, tečno govoriti, sezonski raditi, dobro odmoriti (4);*

VIK: *pasta za zube, škampi na buzaru, ljubav na prvi pogled, najljepše životno razdoblje, moderni način života (5);*

VGIK: *biti na frizuri, doći u zadnji čas, njegovati tradicionalne plesove, veseliti se malim stvarima, ukrašavati božićno drveće, pisati prijamni ispit, koristiti se javnim prijevozom, uživati u krajoliku, vjerovati u sudbinu, doći na vrijeme (10);*

VPK: *mir i tišina, ludo i nezaboravno (2);*

II: *škola skijanja, grad baroka, spomenik prirode, centar grada, zbirka pjesama, zdenac života, plan grada, godišnjica braka, lista čekanja (9).*

- Begginer's Croatian (Vidan, A. i Niebuhr, N., 2009)

- PI:** *povoljna cijena, javni prijevoz, odlična ideja, riblja juha, miješana salata, zelena salata, mineralna voda, bijelo vino, pariški odrezak, crno vino, žestoko piće, studentski stan, jednosoban stan, željeznički kolodvor, glavni trg, prometna ulica, dobra cijena, međunarodna tvrtka, kreditna kartica, pogrešan broj, poslovni sastanak, negativni pokazatelj, domaće tržište, tržišna cijena, jasna slika, dobra vijest, jedinstvena prilika, loša vijest, čudno ponašanje, topli sendvič, vozačka dozvola, kulturna baština, autobusni kolodvor, trajektna luka, vremenska prognoza, zračna luka, željeznički kolodvor, kupaći kostim, osobno vozilo, povratna karta, poslovni put, tradicionalna nošnja, debela knjiga, dobar čovjek, glavni trg, moguća posljedica (46);*
- GI:** *govoriti jezik, imati prijedlog, uključiti režije, ostaviti poruku, naučiti jezik, imati pravo, položiti ispit, imati novosti, imati dojam, imati priliku, ispuniti formular, imati sreće, rezervirati sobu, promijeniti novac, zadržati sitniš, promijeniti mišljenje, potpisati ugovor (17);*
- PG:** *stalno žuriti, koštati puno, ići pješke, razgovarati nasamo (4);*
- VIK:** *meso na žaru, zemlja za odmor, grijanje na struju, grijanje na plin, društvo za put, put oko svijeta, majica dugih rukava, majica kratkih rukava, cijena po osobi (9);*
- VGIK:** *doći do zaključka (1).*
- II:** *krumpir salata, plodovi mora, broj telefona, centar grada, tečaj dolara, plan grada (6)*

Brojčana analiza izdvojenih kolokacija (tablica 1) pokazuje sličnosti i razlike u zastupljenosti pregledanih udžbenika, ali i ukupno pojedinih vrsta kolokacija. Zbroj ekscerpiranih kolokacija iz analiziranih udžbenika inojezičnoga hrvatskog daje jasan pregled:

	PI	GI	PG	II	VIK	VGIK	VPK	Ukupno
EC	25 67,6%	8 21,6%	2 5,4%	-	2 5,4%	-	-	37
HZP	122 71,8%	18 10,6%	4 2,4%	9 5,3%	5 2,9%	10 5,9%	2 1,2%	170
BC	46 55,4%	17 20,5%	4 4,8%	6 7,2%	9 10,8%	1 1,2%	-	83
uk.	193-6 66,3%	43 -1 14,9%	10 3,5%	15-1 5%	12 4,3%	11 3,9%	2 0,7%	290-8 = 282

Tablica 1. Zastupljenost kolokacija u udžbenicima inojezičnoga hrvatskoga

Iz tablice je vidljivo da HZP ima najveći broj kolokacija (ukupno 193) što je razumljivo budući da se radi o najopsežnijem među trima obrađenim udžbenicima

inojezičnoga hrvatskog. Iako je po svojoj tematskoj strukturi namijenjen početnicima, ovaj udžbenik pruža obilje raznolikog materijala te jezično zahtjevnije kulturološke sadržaje iz čega i proizlazi ovako visok broj kolokacija. EC i BC su opsegom slični i svaki se sastoji od petnaest nastavnih jedinica, a namijenjeni su početnim stupnjevima nastave hrvatskoga jezika za odrasle polaznike s engleskoga govornog područja. BC sadrži daleko više kolokacija (ukupno 83) nego EC (ukupno 37). Nadalje, HZP ima znatno više PI (ukupno 122) u odnosu na ostala dva udžbenika. BC ih ima 46, a PI gotovo dvostruko manje (ukupno 25). EC nema nijednu II, VGIK i VPK, BC nema nijednu VPK, što je razumljivo jer je njih i u svakodnevnome govoru najmanje. U svim udžbenicima je PI kolokacija daleko najviše, a slijede ih GI. Zanimljivo je i da se samo malo kolokacija ponavlja, šest među PI te po jedna u GI i PG. Kolokacije koje se ponavljaju u sva tri udžbenika su: *dobra ideja, zelena salata, pariški odrezak, mineralna voda, bijelo vino, zračna luka, imati prijedlog i plan grada*. Iz ponovljenih kolokacija je vidljivo da su se sva tri udžbenika dotakla tematskih područja *hrana i putovanje*. Najmanje zastupljena kategorija u svim udžbenicima je VPK.

7. UKUPAN RJEČNIK KOLOKACIJA IZ ANALIZIRANIH UDŽBENIKA

Ovako ekscerpirane kolokacije mogu poslužiti za formiranje ukupnog rječnika kolokacija analiziranih udžbenika. Bilo bi korisno kada bi se osim rječnika stranih riječi u udžbenicima inojezičnoga hrvatskog nalazio i kolokacijski rječnik jer bi ih tako izdvojene bilo lakše u nastavi koristiti, a istodobno bi se omogućilo da se leksički pristup primjenjuje u nastavi u većoj mjeri. Bilo bi višestruko korisnije kada bi se u udžbenicima inojezičnoga hrvatskog na kraju svake nastavne jedinice nalazio izdvojeni popis ne samo kolokacija, već i učestalih izraza i frazema.

Osim što se mogu podijeliti po kolokacijskim svezama, kolokacije se donekle mogu podijeliti i po temama kojih se dotiču, što ćemo prikazati na primjeru kolokacija ekscerpiranih iz udžbenika *Beginner's Croatian* (Vidan i Niebuhr, 2009). Na ovaj način dobit ćemo ukupan tematski kolokacijski rječnik spomenutog udžbenika:

- LJUDI/ ŽIVOT I INTELEKT: *odlična ideja, jasna slika, čudno ponašanje, moguća posljedica, dobar čovjek, imati dojam, imati priliku, imati prijedlog, imati sreće, promijeniti mišljenje, stalno žuriti, doći do zaključka;*
- ODJEĆA: *kupaći kostim, tradicionalna nošnja, majica dugih rukava, majica kratkih rukava;*
- PREHRANA: *riblja juha, miješana salata, zelena salata, mineralna voda, bijelo vino, pariški odrezak, crno vino, žestoko piće, topli sendvič, meso na žaru, krumpir salata, plodovi mora;*
- STANOVANJE: *studentski stan, jednosoban stan, uključiti režije, grijanje na struju, grijanje na plin, broj telefona, centar grada, glavni trg;*

- PROMET/PUTOVANJE/TURIZAM: *javni prijevoz, željeznički kolodvor, prometna ulica, vozačka dozvola, autobusni kolodvor, trajektna luka, zračna luka, željeznički kolodvor, osobno vozilo, vremenska prognoza, kulturna baština, povratna karta, poslovni put, rezervirati sobu, promijeniti novac, ići pješke, zemlja za odmor, cijena po osobi, društvo za put, put oko svijeta, plan grada;*
- POSAO/OBRAZOVANJE: *međunarodna tvrtka, poslovni sastanak, negativni pokazatelj, domaće tržište, tržišna cijena, debela knjiga, jedinstvena prilika, ispuniti formular, potpisati ugovor, položiti ispit, naučiti jezik;*
- KOMUNIKACIJA: *pogrešan broj, dobra vijest, loša vijest, govoriti jezik, razgovarati nasamo, ostaviti poruku, imati pravo, imati novosti;*
- TRGOVINA: *kreditna kartica, povoljna cijena, dobra cijena, zadržati sitniš, koštati puno, tečaj dolara.*

Iz tematskoga rječnika kolokacija na primjeru udžbenika *Beginner's Croatian* otvara se pitanje koliko je teško kolokacije jednoznačno tematski podijeliti budući da se ista kolokacija (primjerice *dobra vijest/ loša vijest*) koristi u različitim kontekstima. *Komunikacija, posao, obrazovanje* ili *svakodnevni život* samo su neki konteksti u kojima se navedena kolokacija može pojavljivati pa je zato za daljnja istraživanja kolokacija u inojezičnom hrvatskome nužno ustvrditi kriterije kolokacijskih konteksta u kolokacijskim rječnicima. Predložena tematska podjela u kolokacijskom rječniku za udžbenik *Beginner's Croatian* izrađena je na temelju konteksta u kojem se pojedina kolokacija pojavljuju u samome udžbeniku kroz predviđene nastavne jedinice.

8. ZAKLJUČAK

Iako su u radu obrađeni udžbenici inojezičnoga hrvatskoga za početnike u kojima leksik nije zahtjevan, broj pronađenih kolokacija nije zanemariv. One su sastavni dio stručnoga, ali i svakodnevnoga jezika, a često i najjednostavnijih jezičnih struktura te imaju iznimno važnu ulogu u leksičkome pristupu u učenju stranih jezika pa tako i učenju hrvatskoga kao inoga jezika. Važno ih je u nastavi učiniti što vidljivijima i na taj način olakšati usvajanje leksika i leksičkih struktura. Izrazito su zanimljiva jezična pojava koja u hrvatskome jeziku još nije do kraja usustavljena, definirana i opisana pa tako ni sama struktura kolokacija nije dovoljno obrađena. Klasifikacija koju predlaže Bernardina Petrović pokazala se prikladnom, ali je za potrebe ovog rada proširena na dva načina. Uvedena je nova kategorija *imenica+imenica*, a višečlane su se kolokacije podijelile na tri vrste (višečlane imenske, višečlane glagolske s imenicom, višečlane parne kolokacije). Klasifikacija na temelju uvriježenih tipologija nužna je i za kontrastivna promatranja kolokacija, a ona bi trebala prethoditi i izradi dvojezičnoga kolokacijskog rječnika koji se u procesu prevođenja i usvajanja kolokacija te u procesu prenošenja kolokacija iz polaznoga u ciljni jezik pokazuje nužnim.

Veliki broj kolokacija u analiziranim udžbenicima početnoga stupnja inojezičnoga hrvatskoga zorno pokazuje njihovu čestotnost i prisutnost u jeziku. One predstavljaju veliki nastavni potencijal ne samo pri usvajanju leksika, već i pri usvajanju gramatičkih struktura. Iako se gramatički pristup u poučavanju hrvatskoga jezika ne može izbjeći, u suvremenoj je nastavi potrebno u što većoj mjeri koristiti leksički pristup. To je moguće postići dobrim izborom nastavnih materijala i polaznih tekstova koji će se u nastavi obrađivati te prepoznavanjem i naglašavanjem onih višečlanih leksičkih struktura koje se u pisanome i govornome jeziku izrazito često zajedno i pojavljuju. Ovaj rad želi potaknuti nova istraživanja i osvijestiti potrebu o važnosti leksičkoga pristupa u obradi i usvajanju kolokacija kao jedne od kategorija leksičkih sklopova u inohrvatskome jeziku. Ostavlja se time i niz otvorenih mogućnosti za nova promišljanja u istraživanjima inojezičnoga, a dobrim dijelom i u istraživanjima materinskoga hrvatskoga jezika, mada su leksički sklopovi kolokacija u nastavi materinskoga jezika tema nekih sasvim novih lingvističkih i istraživačkih izazova.

Literatura

- Bergovec, M. (2007) Leksički pristup u nastavi stranih jezika s posebnim osvrtom na hrvatski, *Lahor* 2/3: 53–66.
- Berry-Roghe, G. L. M. (1973) The Computation of Collocations and Their Relevance in Lexical Studies. U: Aitken, A. J., Bailey, R. W., Hamilton Smith, N. (ur.), *The Computer and Literary Studies*, Edinburgh, Edinburgh University Press, str. 103-112.
- Blagus Bartolec, G. (2008) Kolokacijske sveze u hrvatskom jeziku (s posebnim osvrtom na leksikografiju), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (rukopis).
- Borić, N. (2008) Semantički aspekt kolokacijskih odnosa s kontrastivnog stajališta, *Strani jezici* 27/2: 72-79.
- Borić, N. (2002) Leksikografska prezentacija kolokacijskih sklopova, *Strani jezici* 31/1-2: 56-63.
- Cvikić, L., Bošnjak, M. (2004) Pogled u obilježja i probleme učenja riječi u hrvatskome kao nematerinskome jeziku. U: Stolac, D., Ivanetić, N., Pritchard, B. (ur.), *Suvremena kretanja u nastavi jezika*, Zagreb – Rijeka, HDPL, str. 111-121.
- Cvikić, L. i sur. (2009) Nasljedni govornici i njihova motivacija za učenje hrvatskoga jezika, *Croatian Studies Review* 6: 113-127.
- Čilaš Mikulić, M. i sur. (2006) *Hrvatski za početnike 1*, udžbenik i rječnik, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
- Čilaš, M. i sur. (2008) *Razgovarajte s nama*, Zagreb, FF Press.
- Halliday, M. A. K. (1961) Categories of the Theory of Grammar, *Word*, 17, 241-292.
- Ivir, V. (1992-1993) Kolokacije i leksičko značenje, *Filologija*, 20-21: 181-189.

- Karačić, D. (2001) Leksičko slaganje kolokacija. U: Stolac et al. (ur.), *Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primijenjenoj kognitivnoj lingvistici*, Zagreb-Rijeka, HDPL, 365-373.
- Grubišić, V. (2003) *Elementary Croatian 1*, Zagreb, Hrvatski informativni centar.
- Jelaska, Z. (2005) *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jelaska, Z., Cvikić, L. i Musulin, M. (2005) Slavic Verb Aspect: A Step Too High for Native-like Speakers Competences, *Eurosla 15*, Dubrovnik (poster).
- Jelaska, Z., Kolaković, Z. (2009) Proširenost glagolskih predmetaka, *Lahor*, 4/7: 59–76.
- Mihaljević, M. (1991) Višerječne natuknice i podnatuknice u jednojezičnom općem rječniku hrvatskoga jezika, *Rasprava Zavoda za hrvatski jezik*, 17: 133-144.
- Lewis, M. (1993) *The Lexical Approach*, London, Language Teaching Publications.
- Lewis, M. (1998) *Implementing the Lexical Approach, Putting Theory into Practice*, London, Language Teaching Publications.
- Novak-Milić, J. (2004) Alibi za gramatiku. U: Stolac, D., Ivanetić, N., Pritchard, B. (ur.), *Suvremena kretanja u nastavi jezika*, Zagreb – Rijeka, HDPL, str. 341-350.
- Pavlin, A. (2006) Odrasli učenici hrvatskoga jezika i komunikacijski pristup, *Lahor* 1/1: 90-97.
- Petrović, B. (2006) Razvijanje kolokacijske kompetencije u hrvatskome kao drugom i stranom jeziku, *Strani jezici* 36/1: 31-38.
- Petrović, B. (2008) Glagoli emocionalnih stanja u kolokacijskim strukturama i leksikografskom opisu. U: Srdoč-Konestra i sur. (ur.), *Riječki filološki dani*, Zagreb – Rijeka, HFD, str. 589-599.
- Pritchard, B. (1998) O kolokacijskom potencijalu rječničkog korpusa, *Filologija*, 31-32: 285-304.
- Radić, Ž., Kuvač-Kraljević, J., Kovačević, M. (2010) Udžbenik kao poticaj ili prepreka leksičkomu razvoju, *Lahor* 5/9: 43-59.
- Stojić, A. (2012). *Kolokacije – prilog teoriji i praksi*. Filozofski fakultet, Rijeka (digitalni tisak).
- Udier, S. L. (2009) Pristup obradi leksičkih jedinica u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika, *Lahor* 4/7: 77-93.
- Vidan, A., Niebuhr, N. (2009) *Beginner's Croatian*, udžbenik i 2 CD-a, New York, Hippocrene Books, INC.

Helena Burić

University of Waterloo

Ontario, Kanada

Josip Lasić

Department of Croatian Language and Literature

Faculty of Philosophy, University of Split

COLLOCATIONS IN TEACHING CROATIAN AS A FOREIGN LANGUAGE**Summary**

The modern methods of teaching Croatian as a second or a foreign language are focused mainly on the communicational approach to learning. The communicational approach in teaching foreign languages sets the students and their needs at the centre of the teaching process. The lexical approach is becoming the focus of the teaching process and language learning is shifted from the traditional conception of language as a set of grammatical rules to the assumption that language consists of lexical components or multi-member lexical units that can be adopted as one word. Collocations occupy a central place among these lexical circuits. It is very important to recognize them and to utilize their potential in the development of all communication competence in teaching Croatian as a second or a foreign language. This paper defines collocations as extremely important lexical units in foreign language learning and explains the most common structural type of bonds within the collocations through a list of collocations collected in three textbooks for the Croatian language learning.

Key words: *Croatian as a foreign language, collocation, language acquisition, textbooks*